

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון כ"ב

[תש"ע]

שנה כ"ו

בעידן רעוא דרעוין פרשת פקודי תשל"ד

בתורה"ק אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה וגו' (שמות לח, כא). וכבר עמדו מפרשי התורה בביאור כפל הלשון המשכן משכן, וכן לישנא דקרא משכן העדות צריכה ביאור טובא. ועי' ברש"י מ"ש בזה ע"פ דרכו בקודש.

ויתכן לבאר בכוונת מקראי הקודש, ובתקדם ניתן לב להבין ולהשכיל הא דמצאנו באבות העולם שעלו ונתעלו ונתדבקו בקוב"ה, כדבר שהעידה תורה על נח (בראשית ו, ט) איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח. וכן בחנוך מעיד הקרא ואומר (בראשית ה, כב) ויתהלך חנוך את האלקים. והדבר אומר דרשני, איך הגיעו אז מקדם טרם נתנה תורה, למדריגה כזו בדביקות בבורא כל העולמים מבלי מצוות ה' אשר תעשינה. ושבע מצוות בני נח שאכן נצטוו, הלא עיקרן בשב ואל תעשה הן או מצוות לא תעשה, וכי עי"ז יתעלו לתכלית שלימות כזו.

הגם שאכן מצאנו בדברי חכמינו ז"ל שקיימו האבות כל התורה כולה עד שלא נתנה (עי' קדושין פב. קיים אברהם אבינו וכו', ועי' רמב"ן בראשית כו, ה), ברם לפי פשוטו של מקרא לא מצינו כן. ומה גם שרבות מן המצוות שעתידין לינתן, המאורעות שעליהן מוסכות טרם היו, א"כ על פי פשטות איך יתכן לומר שקיימוה בכל פרטיה ודקדוקיה שעתידין ישראל להצטוות. כענין הא דביארו חז"ל (פרד"א הובא ברש"י בראשית כו, ט) במה שאמר רבקה ליעקב, וקה לי משם שני גדיי עזים, וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא פסח ה' האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים ע"כ. על פי פשטות הדברים קשה לומר שערך יצחק אבינו סדר ליל פסח זו בכל פרטיה ודקדוקיה ככל משפטו וחוקתו כאשר אנו מסדרין אותו, בפסח מצה ומרור.

הן אמנם שעל פי פנימיות התורה ואמיתן של דברים הכל על מקומו יבוא בשלום ולא קשה כלום. ברם אין המקרא יוצא מידי פשוטו, ותורה הוא וללמדה אני צריך. גם מאמר הקרא (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחרייו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט צריכה ביאור. לישנא זו ושמרו דרך ה' לעשות, הרי ודאי לא שייכא כי אם בדבר אשר בקום ועשה הוא, ואם בשבע מצוות בני נח משתעי קרא, הלא כפי"ש עיקרה ל"ת הן או בשב ואל תעשה הוא, א"כ איך יותאם עלי' הלשון לעשות. ותו, אף אם נאמר דאכן קיימו כל המצוות הכתובה בספר התורה, הרי בכל זאת אכתי בכחינת אינו מצווה ועושה היו. וכי בזאת הגיעו למדריגה כזו בדביקות הבורא ב"ה, עד שבאו למדריגת את האלקים התהלך נח, ויתהלך חנוך את האלקים וכו'.

ויתכן לבאר פשרן של דברים, דהנה מצינו במדרש (ילקוט שמעוני בראשית רמז כב) בביאור הנאמר באדם הראשון, ויניחהו בגן עדן לעבדה (בראשית ב, טו) שמא תאמר יש מלאכה בגן עדן וכו', אלא לעבדה ולשמרה לעסוק בדברי תורה וכו'. הרי לן שגילה הקב"ה לאדם הראשון זאת התורה, להיות עוסק בה תדיר יומם ולילה. וכן בנה מצאנו שעסק בתלמוד תורה, וכפי שהביא רש"י (בראשית פרק ג, ז) מדברי חז"ל (עירובין יח) מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה וגו', הטהורה, העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמד נח תורה. ואכן רמז על כן

בבעל הטורים (בראשית ו, ט) את האלקים התהלך נח, ס"ת חכם. וכן אתה מוצא באברהם אבינו, כפי שאמרו חז"ל (עבודה זרה ד). שמש' ע"ז של אברהם אבינו ד' מאות פרקי הוי. ואם מסכת ע"ז לחודיה בן ד' מאות פרקים היתה, מן הסתם המסכתות האחרות לא היו קטנים ביותר.

בהיות כן שמצאנו שאבות העולם כולם עסקו בתלמוד תורה, יתכן מאוד שעיקר הדביקות של אבות העולם וכל הצדיקים דאז בכוכ"ע, היתה על ידי לימוד התורה. וכענין שאמרו חז"ל (ברכות ה). מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, אם כן גם אז מקדם טרם עמדו ישראל על הר סיני וקבלו את התורה ואת המצוות, על ידי שעסקו בתורה, ולמדו תורה יומם ולילה, בזאת באו אל הקודש ובזאת נתדבקו בבורא כל העולמים. והגם שאמנם היו בבחינת אינו מצווה ועושה, מכל מקום על ידי כח התורה עלו ונתעלו ונתדבקו בקודשא בריך הוא, עד שהגיעו על ככה שממדרגייה למדרגייה נתעלו עד שהגיעו למעלתם כהיותם האבות הקדושים.

* * *

מדאיתנין להכי יובן לנו הא דתחוינה עינינו שהאבות הק' כולן היו רועי צאן. גם משה רבינו היה רועה את צאן יתרו (שמות ג, א). וכן מצינו ברוד המלך ע"ה (ועיי"ש ברבינו בחיי שמות ג, א שב' וז"ל אחז משה רבינו האומנות הזה כמנהג הצדיקים הראשונים, כי כן מצינו בהבל הצדיק גם באבות העולם גם בשבטים). והלא דבר הוא שכולם בחרו לעצמם לעבוד עבודה זו, להיות רועה צאן.

והנראה בזה דהנה האדם לעמל יולד לעבוד עבודה, ובזיעת אפו יאכל לחם. אך וכי אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו', תורה מה תהא עליה (ברכות לה:). על כן החזיקו אבותינו אומנות זו – להיות רועה צאן בידם. שהרי לא כשאר מלאכות שהאדם עושה, מלאכה זו. דבחרישה אדם חורש בשעת חרישה ואין לאל ידו לעשות פעולה אחרת בחדא מחתא, מבלי שיהא מתרפה במלאכתו ומועל בעבודתו.

לא כן עבודת רועה הצאן. במשך רובה של יום יושב לו הרועה לרוגע נפשו, ובידו להתפנות לעסוק במה שלבו חפץ, מבלי היותו מועל במלאכתו. אזי אם חשקה נפשו בתורה, אכן אפשר לו וביכלתו לקיים מחשבתו. ואף חלקה של יום שהוא עת האסוף הצאן להביאם אל שוקת המים להשקותם ולהחיותם, הרי גם זאת מצווה הוא. על כן האבות הק' שנפשם חשקה לעסוק בתורה, תפסו אומנות זו בידם. ואכן מצאנו במדרש (בראשית רבה פס"ח י"א) שיעקב אבינו אמר תהלים בעת אשר היה רועה את צאן לבן, וכן משה רבינו ע"ה מצינו וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלקים חורבה וגו' (שמות ג, א).

* * *

באלו הדברים נוכל לעמוד פשרן של דברים את אשר נעשה כאשר הביאו קין והבל קרבנותיהן לה'. דהנה בתוה"ק (בראשית ד, ב-ה) ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאד וגו', ויאמר ה' אל קין למה חרה לך וגו' הלא אם תיטיב שאת וגו'.

הדברים אשר צריכים ביאור והבנה בפרשה זו רבות הן. הרי בעצם היה קין הוא אשר נתעורר מדלילה להביא קרבן לה' והבל רק נמשך אחריו, כמאמר הקרא והבל הביא גם הוא. א"כ ואל קין ואל מנחתו לא שעה, על שום מה. וביותר תגדל התימה שאחרי אשר ויחר לקין מאד ויפלו פניו, שאלו הקב"ה, למה חרה לך ולמה נפלו פניך וגו', והדברים נפלאים עד למאוד. הלא זה עתה הקריבו הוא ואחיו מנחה לה', וישע ה' אל מנחת אחיו הקטן

ממנו ואליו ואל מנחתו לא שעה, על אף שהוא ומנחתו הקדימו למנחתו של הבל, הכי לא יחר אפו ולא יפלו פניו. גם מאמר הקרא והבל הביא גם הוא, צריכה ביאור מה בא להשמיענו ולאזיח צורך השמיענו את זאת. וכפי מה שביארנו נוכל להבין פרשה ופשרה.

דהנה התורה הקדימה תולדותיהן של קין והבל (בראשית ד, ב) ויהי הבל רעה צאן וקין היה עובד אדמה. לדרכינו יבואר, דהנה הבל איותה נפשו להיות גרים באורייתא תדירא. אך בהיות גזירתו יתברך להיות האדם עובד עבודה להביא טרף לביתו, בחר לעצמו עבודת רועה צאן, בעמדו על התועלת הרב שבה שיהא ביכולתו לעסוק בתורה ברוב רובה של יום. מאידך גיסא קין לא רצה לקבל עליו עול התורה, ולא ראה לנכון ולא שת אל לבו לקבוע עסקו באופן אשר יוכל לעסוק בתורה ככל היותר. על כן בחר לעצמו עבודת האדמה, שהוא עבודה קשה עד למאוד, על אף יודעו והבינו שעל ידי זה ימנע מלעסוק בתורת ה' כדבעי.

קין אכן ידע והכיר כי רצוי לפניו יתברך עבודתו של הבל והגותו בתורה, אך דימה בנפשו כי את פני ה' יחול בהעלות לפניו מנחה, על כן נתעורר מדיליה להביא מפרי האדמה מנחה לה'. בראות הבל כי קין הקריב את קרבנו לה' חשב גם הוא כי אולי אכן נרצה לפניו יתברך שיעלה גם הוא זבח מנחה, על כן נמשך הוא אחרי קין, והביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן.

ברם לפניו יתברך היתה יותר נחת רוח מתורתו של הבל, יותר מקרבנו אשר הקריב מבכורות צאנו, וכפי שאמרו חז"ל גדולה תלמוד תורה יותר מהקרכת תמידין (מגילה ג:). על כן אמרה תורה והבל הביא גם הוא, והיינו דקאי על תורתו של הבל. והכוונה מבואר, דקרבנו אשר הביא – על אף ששעה אליו ה', טפל היתה ללימודו.

אמנם לאמיתה של דבר לא עשה הבל כהוגן, ולא טוב עשה במה שהביא גם הוא זבח לה'. שהרי מי התיר לו לבטל תלמוד תורה כדי להביא קרבן, וכמו שאמר הקב"ה לדהמע"ה (מכות י). כי טוב יום בחצריך מאלף (תהלים פד, יא), טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

באלו הדברים יובן מה שאמר לו הקב"ה ויאמר ה' אל קין למה נפלו פניך וגו'. שזה הדבר אשר אמר לו הקב"ה – למה חרה לך פניך, הא דוישע ה' אל מנחתו של הבל ולא אל מנחתך, לא מפני עצם חשיבותו ממך. הלא בידך הוא, ואם רק תרצה תגיע גם אתה למדריגה זו ולגמרי ברשותך הם –

הלא אם תיטיב, ואין טוב אלא תורה ר"ל אם תעסוק בתורה, שאת – אני אשא פניך [מלשון ישא ה' פניו אליך (במדבר ו, כו)], ותקבל לך מלכות וממשלה (עי' אבות פ"א א, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', ונתנת לו מלכות וממשלה). א"י שאת, מלשון מתנה ומנחה – ויתן "משאת" כיד המלך (אסתר ב, יח), וכפי שהבאנו מדברי חז"ל דטוב לפניו יתברך יום אחד בעסק התורה יותר מאלף תודות, ע"כ אם רק תעסוק בתורה, אז גם אקח את קרבנך אשר תקריב.

ואם לא תיטיב, והיינו אם לא תעסוק בתורה, למה לי רוב זבחיך. זאת ועוד, הלא אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד (אבות פ"ב ה'), הרי כל שאינו עוסק בתורה, לא רק שלא יועיל לו היותו "פרום" וכחסיד יתחסד וכגבר תמים יתמם, ומה לו להביא קרבנות לה' טרם יעסוק בתורה, אלא איך בכלל יכול להיות "פרום" לדקדק בכל החומרות ולהדר בכל ההידורים, בשעה [אם] שגופי תורה אינו יודע. אבל אם לא תיטיב – בלי תורה, לפתח חטאת רובץ, היצר הרע רובץ על פתחך כל עת וכל שעה, להכשילך בדרך אשר תלך.

העצה היחידה שיש לך שתהיה ואתה תמשול בו – ביצר הרע, הוא על ידי ואתה תמשול בו, וחוזר אדלעיל, והיינו על ידי שתיטיב בתורה ותמשול ב"ו", והיינו ששה סדרי משנה. רמזו לו בזה כי להיות שליט על יצרו לא יצויר כי אם על ידי תלמוד תורה – שיסודתה הוא הששה סדרי משנה הכולל כל התורה כולה כמה שמצאנו (יבמות מג.) וכי רבי לא שנאה ר' חייא מנין לו, ושנו חכמים בלשון משנה (אבות פ"א א').

בזה יבואר שפיר הכתוב, ויאמר קין אל הבל אחיו, ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. ולישנא דהך קראי צריכה ביאור טובא, מה בא קרא להשמיענו בזאת, ולאיה צורך בא לנו ידיעה זו איפה היו אז. אלא כד שמע קין כי מרוצה לפניו יתברך תורתו של הבל יותר מכל, גם יתר על הבאתו מנחה לה', והנה הוא רואה את הבל אחיו, אשר מקומו בבית מדרש, הנה הוא עומד בשדה ומבטל מתורתו, נתמלא עליו רוח קנאה ויקם עליו ויהרגהו.

על כן הקדים הכתוב ואומר, טרם תדע כי נהרג קין, יודע לך היותו בשדה, ותגדל התימה הלא מקומו של הבל, מקומו של לומד תורה הוא בכיהמ"ד, מה הוא מחפש שם בשדה – מקומם של הולכי בטל, על כן היתה לו לקין תקומה עליו ויהרגהו.

נמצאנו למדים שלולא ביטל הבל מתורתו להיות בשדה, לא היה לו לקין שום שליטה עליו לקום עליו ולהרגו, ולכן הדגישה תורה עצם היותו בשדה. והגם כי ודאי לא לחנם יצא הבל אל השדה, ואולי אף יצא להביא קרבנו לה', בכל זאת לא טוב עשה במה שביטל מלימודו אף לעסוק בהקרבת מנחתו, וכפי שאמרו חז"ל (מגילה ג.) גדולה תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין, וכדרשת חכמינו ז"ל עה"פ כי טוב יום בחצריך מאלף שהבאנו לעיל, וצדיקים הקב"ה מדקדק עמהם כחוט השערה, וכפי שדרשו חז"ל (בבא קמא ג.) מן הפסוק וסביבו נשערה מאד (תהלים ג, ג), על כן היה שליטה לקין עד שהיה יכול לקום עליו ולהרגו.

בזאת יתבהר הא דאיתא (תקוני זוהר קיד.) דמשה מאתווי משמע, דאיתו הבל ואיתו שת ואיתו משה ע"כ. משה רבינו ע"ה, הוא אשר העמיד תורה בישראל, והוא בא לתקן את אשר לא הספיק הבל לתקן בהיותו על האדמה, ובא לתקן את אשר פגם הבל בזאת אשר ביטל מתורתו. שהרי אילו לא ביטל הבל מתורתו לצאת השדה, לא היה לו לקין תקומה עליו וכח התורה אשר אגוני אגני ומצלא (סוטה כא.), והיתה מצילו מחרבו של קין.

בדרך זו נלך ונבאר עוד בפרשתא דין, דהנה במדרש איתא (ויקרא רבה י, ה) כי קין עשה תשובה. ולכאורה וכי יועיל תשובה על מה שהרג את הנפש, וקול דמי אחיך צועקים אליך מן האדמה (בראשית ד, י).

ברם יבואר דהנה זקה"ק מהרצ"א ז"ע מביא בספרו הק' בני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר ד' דרוש י"ד אות מ') בשם החיד"א (כסא דוד דרוש מ' ד"ה ובוה נבא לבאר – פני דוד חקת אות יד ד"ה ואפשר), דעל אף שאמרו חז"ל (פז.) דיש ארבעה חילוקי כפרה, אבל השב בתשובה על ידי לימוד התורה, יועיל תשובתו אף על אותן העונות שאין התשובה מועלת בעדן.

לענינינו, כששמע קין מאת הקב"ה גדול מעלתה של לימוד התורה השכיל והבין והשיג זה הדבר מ"ש החיד"א, על כן כשנפשו בשאלתו לשוב בתשובה, אכן התחיל לעסוק בתורה. על כן שם הקב"ה על מצחו אות ו', דהוא אתון דקשוט (עי' יונת אלם להרמ"ע מפאנו פצ"ט דאות ו' הוא מאתון דקשוט, ועי' זוה"ק ח"א רמ"א ע"ב) והיינו התורה הקדושה (עי' זוה"ק ח"ג קב"ב ע"ב), וכן רמזו בזה ששה סדרי משנה שהוא כולל כל התורה כדלעיל, להורות נתן בזה כי עתה בא להיות עוסק בתורה, ועל ידי זה שב ונרפא לו.

ויקהל – פקודי

ה

הדבר הזה ביקש דוד המלך ע"ה מאת הקב"ה, עשה עמי אות לטובה (תהלים פו, ז') ופירש"י שיהא ניכר לאחרים שמחלת לי (ע' סנהדרין קו).

דהנה כשישב דוד ועסק בנגעים ואהלות, היו מוניו אומרים לו דוד הבא על אשת איש מיתתו כמה ואני אומר להם מיתתו בחנק וכו' (סנהדרין קו). דהנה לכאורה להבין בעי, הלא אם אכן הטא דוד, איך ימחול לו (ועיי"ש בתוס' בב"מ נג. ד"ה נח לו לאדם וכו'). וזה מה שבאו אל דוד בשאלה זאת, אם הטא מה יועיל לו, כי אם מיתתו כמה. אבל דוד המלך ע"ה הרי לא ביטל אף רגע מן התורה הק', בהיות כן הרי נמחל לו על כל עונותיו. אף על העונות שאינו מועיל עליהם תשובה.

על כן בקש מן הקב"ה עשה עמי אות לטובה – ואין טוב אלא תורה, שיהא ניכר לאחרים שמחלת לי על ידי התורה, ויעשה עמו אות כמו שעשה לקין, אשר גם שם בא האות להורות זה הדבר, כי על ידי התורה שב ונרפא לו על מה שעשה.

* * *

הנה כל אחד מישראל אם אך יאמר לו שחיי תלויים לו מנגד, וכל מי שלא יעסוק בתורה ימות מיד, אז ודאי מי לא ירוץ לבימ"ד ללמוד תורה. ואכן כן הדבר בחכמי התורה האמיתיים, מוכנים למסור נפשם למען עסק התורה, וזורקים מעליהם כל הבלי העולם הזה כי בלי תורה חיהם אינה חיים, ועל זה אמרו חז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

בעונה ר' מה נענה אנן, בואו חשבון כמה קשה למצוא איש אשר אכן ירא שמים הוא באמת, ואם נתבונן בעונותינו הרבים איך אנו נראין, מכף רגל עד ראש אין בו מתום. כמה פעמים ראינו בעינינו הסתכלות אשר לא כדבעי, ובאזנינו שמענו דברים אשר אינם ראויים לשמוע, הן במתכוון והן שלא במתכוון, ובכל יום ויום רק מוסיפין חטא על פשע.

עומדים אנו כבר על פתחה של חודש ניסן, ואצל זק"ק מצאנו זי"ע, אם כי בכל ער"ח לא אמרו סדר יו"כ קטן, שהרי בצאנו חששו מאוד מפני ביטול תורה, אבל בערב ר"ח אלול ובער"ח ניסן עשו ככל סדר יו"כ קטן בכל שנה ושנה, התענו ואמרו הווידוי הגדול דרכינו נסים (ע' שו"ת דברי יציב אהע"ז סי' ע"ו בסופו), וכן הייתי נוהג גם אני. אמרתי בלבי כשאגיע לעת זקנה אז אשוב בתשובה. אבל בהיותי עבר ושנה כו', אין מספיקן בידי לעשות תשובה.

עתה בבוא עלינו חודש ניסן, הלא אמרו חז"ל (ראש השנה יא:): בניסן עתידין ליגאל, ובעצם היינו צריכים כבר לשמוע קול שופר של משית. אבל אשמים אנחנו, ואין האשמה תלוי אלא בנו, כי אכתי עומדים אנו במרדנו, עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס.

ונראה כביאור מאמר עושים כמעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס (פוסה כב:), דהנה בעצם מה לו לאדם להסתכל אחרי מעשיהם של אחרים מה הם עושים. נקוט האי כללא בידך, התקוששו וקושו (צפניה ב, א), קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים (ע' בב"מ קו:), ואם אין אני לי מי, וכשאני לעצמי מה אני (אבות פ"א י"ד). קודם שיעסוק האדם בתיקון אחרים, יתקן את עצמו. וזה מעשיהם כמעשה זמרי – עושים כאוות נפש רח"ל, אבל כשמוצא אחר שעושה אותו מעשה זמרי אשר הוא עושה, רוצה הוא לקום עליו ולהרגו, הוא רוצה להיות קנאי כפנחס, אשר הוא היה נקי מכל רבב פשע – ועל כן היה מקנא קנאת ה' צבאות בקנאתו על האיש ההוא.

קושטא דמילתא הוא, הגם היכא דמדינא צריך להוכיח את חבירו, ואף בגוונא שראה חבירו עובר עבירה שצריך לגלות קלונו ברבים ומדינא מותר לו לספר בנגותו, כבר כתב החפץ חיים בספרו (ע"י חפץ חיים ה' לשון הרע כלל י' אות ד') דהיינו דוקא אם לבו נשבר ונאנה מרוב צערו בראותו חבירו עובר על מצוות הבורא ב"ה, ובלבו ברור לו כי אינו נהנה מתוכחתו. ומה עוד, שיהא הוא בטוח בעצמו, כי הוא גופי' לא נכשל בעבירה זו (ע"י שמירת הלשון שער התבונה פי"ז באריכות).

לדאבונינו בימינו אלה, כל המרבה לדבר לשון הרע ומחפש מומים על זולתו, הוא אשר נקרא חסיד, ול"בחור יקר" ו"תכשיט" יחשב. ועל אף שאין בו לא תורה ולא יראת שמים, עומד הוא ומעורר על לשון הרע ומזהיר על שמירת עינים ועוד, והוא עוד נחשב בעיניו לצדיק. ועל זאת צווחינן וצווחינן ולית דאשגה ביה. עומדים אנו כבר באלף השישי שנת תשל"ד בחודש ניסן, ואין קול ואין עונה ואין קשב. אבל אשמים אנחנו, אין זה כי אם באשמתינו ומפני הטאנו. אשמים אנחנו כי בית המקדש עומדת עוד בחרבנה, כי אין אנו מניחים שיבנה במהרה בימינו. ע"כ צריכין אנו לכה"פ לנסות לשוב בתשובה.

אבל הרי כבר אמרו חז"ל אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד (אבות ב' ה'), שהרי אם יחסר לו ממדעי התורה, איך יודע כלל כמה חטא ובמה פגם. וזה מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, והכוונה היא, היות והוא איש בער ולא למד ולא ידע, א"כ מאין יודע לו כיצד לפשפש במעשיו לחפש העבירות שלו. על כן רק עצה אחת יש לקבל עליו העול תורה.

ברירא לן מילתא, דהא דאיכא בחורים שצריכים חיזוק להאמונה, היינו רק מפני שחסר האור תורה, חסר ההוי כל צמא לכו למים (ישעיה נה, א), ואין מים אלא תורה (בבא קמא פב.). שהרי כשהתאוות בוערים בו באדם, לא יועיל לו לכבותם כי עם במים – ר"ל בתורה, שילמוד בקול גדול, וכל כך יהגה בעמל התורה עד כדי כך שיהיה צריך לחלוף חלוקו מפני הזיעה, ולא שיישב לפני הגמרא באופן הנוח לו מבלי שיהא ניכר עליו כבודו של תורה.

בזאת יוטעם הא דנהגו ישראל כמשך שנות דור ודור (ע"י שו"ע סי' תנ"ג ס"ו, ובכה"ח סי' תנ"ה ס"ק מ"ו וע"י קב הישר), שקודם בדיקת חמץ הלכו לשאוב מים שלנו, וכן נהגו צדיקי עליון שהלכו לשאוב בעצמן מים שלנו על אף הטורח הרבה שהיה כרוך בה. וכן זקה"ק מצאנו זי"ע אף בשנתו האחרונה, כשכבר היה חולה מסוכן ושכב על ערש דוי והרופאים כבר נתייאשו מחייו, ירד ממטתו והמריח עצמו במסירות נפש ממש לשאוב מים שלנו (ע"י ליקוטי מהרי"ח ח"ג ה.). והדבר צריך ביאור מה זה ועל מה זה. הלא שאיבת מים שלנו אינו כי אם הכנה, להכנה [אפיית המצות], להמצוה [אכילת מצה], האם גם לזאת צריכין מסירות נפש כדרך אשר זקה"ק זי"ע אכן מסר נפשו.

בטעמא דמילתא נראה, דהנה אמרו חז"ל (פסחים ו.) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, ולהבין בעי למה דוקא לפני הפסח תקנו כן יתר משאר חגים ומועדים. אלא דהנה ידוע כי חמץ מורה על ע"ז, ומצה מורה על מצוה. על כן רמזו בזאת, טרם תדע איך עליך לטהר עצמך מן החמץ ולבער יצה"ר מלבך, עליך לשאול ולדרוש לידע דיני התורה על בוריה, כי בלעדיה הרי לא עם הארץ חסיד. ע"כ שואלין ודורשין לפני הפסח ועוסקין בעסק התורה, שהרי עוד קודם שתרצה לבער החמץ והע"ז, צריך אתה מקודם ללמוד.

זה הדבר אשר כווננו רבותינו הק' עת אשר מסרו את נפשם בעסק שאיבת המים, טרם בואם לברוק חמץ. אם תרצה לבער את החמץ, צריך אתה קודם לקיים ההוי כל צמא לכו למים. ובצאנו היו שואבים מים שלנו בנהר

העוברת שמה, נהר זה היה במקום נמוך והיו צריכים לירד אל העומק לשאוב מים. הרמז בזה הוא שאם ירצה ללמוד תורה כדבעי, צריך להכניע את עצמו. ואם ילמוד תורה מפני שהוא צמא לדבר ה', ואם ילמוד תורה בהכנעה, עי"ז יבטל התאוות וישברם. ואם הכני קל חי קבלו עליהם העול תורה היה תיכף הגאולה שלימה.

עוד ירמוז בהא דאין לשין כי אם במים שלנו, כי לא יחשוב האדם שביום אכן יעסוק בתורה, אבל בלילה יעסוק בשלו בצרכיו ובהנאותיו, ואינו כן כי אם ילמוד תורה יומם ולילה, ולא יבטל מדברי תורה אף לילה אחת.

החם על נפשו, ויש לו נקודה דקדושה, ידע בנפשו כי עכשיו עת לעשות לה', ויקבל עליו עול התורה, ועוד בלילה הזה יתחיל בלימודו וימשיך כן להיות גרים באוריינתא יומם ולילה. אל תאמר הלא טרוד אני עתה טרם ימי החג, אני צריך עוד לקנות מלבושים ושאר הכנות החג כי רבה. אדרבא תקנה לך לבוש להנשמה שלך, והדרך היחידה שאני יודע הוא על ידי שירבה בתורה, ויקבע לעצמו עתים קבועים לתורה, יעשה לעצמו שיעורים קבועים וכדו'. זהו הדרך היחיד שיש לנו לשוב אל ה', ואין אני יודע דרך אחרת, כי להתענות אין אנו יכולים כי אין בנו כח, ואין לנו עצה אחרת כי אם על ידי התורה הזאת.

לזה אמרו חז"ל כי הגאולה העתידה תהיה בחג הפסח. פסח הלא רמוז בה "פה סח", שלא יפסיק גירסא מפיו ויעסוק בתורה יומם ולילה, וכל דבורו יהיה רק בתורה, מבלי שיפסיק ויפנה באמצע לימוד לדברים אחרים, וזהו העיקר בחג הפסח.

שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע שפעם תוך אחד השיחים אצל הרה"ק מוהר"י מניישטאדט (ה'גומטער איד') זי"ע סיפר ואמר, שאצל הרבי מלובלין היו ארבע מאות אנשים כפריים בעלי רוח הקודש, שאל אחד מן הנוכחים, אם כה היו במדרגה כזו, מדוע לא ראו לפעול כי כבר יבוא גואל צדק. ענה הרה"ק ואמר, באמת לא הרגשנו אז שזה חסר כל כך. ונראה כי באותו הדור, אנשי קודש היו הם, ועבדו את ה' יומם ולילה. ואם הקב"ה עוזר ויהודי דבוק בו יתברך וגרים באוריינתא תדירא, ואין להקב"ה בעולמו כי אם ד' אמות של הלכה בלבד, אז אכן באמת לא חסר לו מאומה. ויתכן עוד, שהא שלא הרגישו החסרון כ"כ שעוד לא בא גואלנו, פעל ה' למענהו שהרי אם ידעו וירגישו בואת החסרון, לא ישבו ולא ישקמו עד כי יפעלו שיבוא משיח ויגאלנו.

נחזור לפרשתנו, אלה פקודי המשכן, פקודי מלשון ולא נפקד ממנו איש, ויתכן לבאר הכוונה, לומר לך בא, דבבוא עת אשר אין משכן ואין קרבנות, אל תאמר בלבבך, הלא אין אתך כלום והכל נאבד. אלא משכן העדות, וכמ"ש החתם סופר שזה קאי על בתי המדרש (עי' דרשות חתם סופר ח"א קב"ד ג). אין לנו שויר רק התורה הזאת ובה נהגה יומם ולילה, כי הלומד תורה לא חסר לו כלום, ולא כמו הרשעים אשר חושבים כי חסרונם לא ימולא כי אם בהיות להם הרבה כסף, ומדינה וכו'.

יבואר בזה, אלה הפקודי המשכן – שאפי' יפקד ויחסר מכלל ישראל המשכן, משכן העדות – אבל הביהמ"ד ישאר לעד ולעולם, והקב"ה יעמוד לימין בחור ואברך שרוצה ללמוד. ואם אחד לומד מס' פסחים לפני פסח, ויעזור הקב"ה וירגיש כמו שהקריב קרבן פסח, וכמו שידוע מצדיקים שאליהו מקריב קרבן לישראל, ועל ידי לימודו יכול להיות והוא בד' אמות של הלכה אבל הוא כמו בירושלים ומקריב קרבן לה'.

בזה נראה לומר אהא דשואלין ודורשין דוקא קודם הפסח, שהרי בבוא חג הפסח ותחזינה עינינו כי אין לנו קרבן פסח, יחשוב לו האדם הלא טוב מותי מחיים. על כן התקינו להיות עוסק בהלכות הפסח, וכשהקב"ה עוזר ויכול ללמוד הלכות פסח ויכול ללמוד קדשים וטהרות, אז ויעזור ה' שיהיה לו הרגש של ירושלים, ואליהו הנביא יביא אליו מן הקרבן פסח.

בזה יתבאר מה שאומרים בסוף הסדר, חסל סידור פסח כהלכתו וכו', כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו. ויש לבאר הלשון כן נזכה לעשותו הלא בקרבן פסח משתעי ויותר היה צריך לומר כן נזכה לאכול. ברם לדרכינו יבואר, דאז מקדם בזמן שביהמ"ק היה קיים והיו ישראל אוכלים פסחיהן בפועל, אז אף הבור ועם הארץ היו אוכלין מן הקרבן פסח. אבל לזכות לעשותו – והיינו לקיימו ושיהא חשוב ומרוצה כאילו עשאוהו בפועל, הרי אינו כי אם בתלמודי חכמים העוסקים בתורת קרבן אשר כאילו עשאוהו יחשב.

עוד נראה בהא דמבקשים כן נזכה לעשותו, ולא לאכול, כי הנה ידוע שאלהו הנביא מביא מן הקרבן פסח שהוא מקריב אל הצדיקים, כידוע מזקה"ק הדברי חיים זי"ע, שכשהיה אוכל האפיקומן היה ניכר עליו כי הינו אוכל בשר חם, והיה זורק המצה של האפיקומן מיד אל יד, כאדם הנכוה מבשר חם, ונפח עליו בפיו.

הרי שלאכלו יש אשר זוכים כבר היום, אבל אין אנו מרוצים מזאת ואנו מבקשים כן נזכה לעשותו – בפועל כל סדר הקרבן, ולא רק שאלהו הנביא יביאה לאכלה.

וזו אלה פקודי המשכן, שבבוא עת אשר יחסר המשכן, תדעו שהעיקר הוא משכן העדות שזה יהיה לעולם. ועוד יותר, שאפי' בביתך יהיה המשכן, אם אך תעסוק בו בתורה.

בורא כל העולמים יעזור, כאשר שמענו כן עוד נחזה, והקב"ה יתן בנו כח ללמוד וללמד לשמור ולעשות ויושפע לנו בני חיי ומוזני רווחי, ויהיה החדש הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו, ונגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

תוכן הענינים:

- איך הגיעו אבות העולם למדריגות בדביקות בבורא כל העולמים מבלי מצוות ה', ואף ששמרו האבות התורה קודם שנתנה, בפשטות לא היה אפשר לקיים המצוות בכל פרטיה ודקדיקה.
- מצאנו שאדם הראשון נח והאבות הק' למדו תורה, על כן נראה שעל ידי התורה עלו ונתעלו במדריגת הדביקות.
- למה אבות העולם, וכן משה דוד כולם בחרו להיות רועה צאן, וביאור הדבר מפני שרועה צאן יכול להתפנות ללמוד תורה הרבה יותר משאר כל עבודות.
- ביאור הדין ודברים שבין קין והבל עד שהרגו, ומה שאמר הקב"ה לקין. הבל נפשו חשקה בתורה ע"כ היה רועה צאן, משא"כ קין, ולכן ואל קין ואל מנחתו לא שעו.
- היתה לקין תקומה על הבל רק משום היותו בשדה וביטל מתורתו, על כן הדגיש הקרא ויהי בהיותו בשדה, ולכן משה גלגל נשמתו של הבל.
- קין עשה תשובה על ידי לימוד התורה, ובזאת נתכפר אף על עוונות שאין תשובה מועלת עליהו.
- וישם ה' לקין אות ו', המורה על תורה, לומר דהא דנתקבלה תשובתו מפני ששב על ידי התורה, וזה מה שביקש דוד המע"ה הראינו אות לטובה וכו'.
- העצה המועלת היחידה לשוב בתשובה באמת הוא על ידי התורה, כי מבלעדיה איך יודע מה עליו לעשות וממה לזיזר.
- בואו חשבון כמה קשה למצוא איש אשר אכן ירא שמים הוא באמת, ועומדים כבר בחודש ניסן שעתידין להגאל, והא דעדיין לא נגאלו באשמתינו הוא.
- ביותר צריך לשוב בבוא חודש ניסן, ולכן אמרו סדר יו"כ קטן ער"ח ניסן.
- טעם למה מסרו אבוה"ק נפשם על שאיבת מים שלנו, שבוה מורים דטרם בודקים ובויערים החמץ הוא היצה"ר צריכים ההוי כל צמא לכו למים, ואין מים אלא תורה.
- ביאור מאמר עושה מעשה זמרי וכו', שהוא עושה מעשה זמרי ורועה להיות קנאי כשרואה חבירו עובר אותו מעשה זמרי.
- פסח רמזו בה 'פה סח', שלא יפסיק גירסא מפיו ויעסוק בתורה יומם ולילה, ועל ידי זה נזכה לגאולה שלימה.
- מה שסיפר הג'טער יוד' שאצל הרבי מלובלין ישבו ד' מאות כפריים בעלי רוח"ק ולא הרגישו בחסרון המשיח, והביאור בזה שהלומד תורה כאילו הקריב קרבן וכו'.
- ביאור הענין שאנו אומרים בסוף הסדר כאשר זכינו לסדר אותו, ולא כאשר זכינו לאכול.

גליון זה נדבת
הרה"ח מוה"ר אברהם צבי וויעדער הי"ו
לרגל שמחת אירוסי בנו
הבה"ח המו"מ בתויר"ש כמר חיים דוד יחזקאל ני"ו
למוז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת
הרה"ח מוה"ר שמעון מאשקאוויטש הי"ו
לרגל שמחת נישואי בנו
הבה"ח המו"מ בתויר"ש כמר יוסף ני"ו
למוז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת
הרה"ח מוה"ר משה דוד הלוי בערגער הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו
עב"ג הבה"ח המו"מ בתויר"ש כמר אשר מרדכי קראסני ני"ו
למוז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת
הרב קלונימוס ישעי' לעדערמאן שליט"א
לרגל שמחת תגלחת בנו יקותיאל יהודה ני"ו
למוז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת
הרה"ח מוה"ר אברהם מרדכי פעלבערבוים הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת אסתר שתחי'
למוז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

(718) 431-1055